RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA LOYIHA BOSHQARUVI VA INNOVATSIYA INTEGRATSIYASI

Xamrayeva Maftuna Toirjon qizi
Raqamli iqtisodiyot va agrotexnologiyalar universiteti (UDEA) magistranti

Annotatsiya: Tezisda raqamli transformatsiya sharoitida loyiha boshqaruvi va innovatsion faoliyat o‘rtasidagi integratsiyaning tashkiliy hamda texnologik mexanizmlari tahlil qilinadi. Raqamli platformalar, ma’lumotlarga asoslangan qarorlar, moslashuvchan boshqaruv va innovatsion portfel yondashuvi o‘zaro bog‘liq tizim sifatida yoritiladi. Integratsiyani baholash uchun ko‘rsatkichlar majmui va bosqichma-bosqich amaliy model taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: raqamli transformatsiya, loyiha boshqaruvi, innovatsiya, Agile, raqamli platforma.

Kirish

Raqamli transformatsiya tashkilot faoliyatiga yangi texnologiyalarni joriy etish bilangina cheklanmaydi: u strategiya, boshqaruv jarayonlari, xodimlar kompetensiyasi va qiymat yaratish usullarining o‘zgarishini ham talab qiladi. Shu sababli innovatsion g‘oyani amaliy natijaga aylantirishda loyiha boshqaruvi markaziy vositaga aylanmoqda. O‘zbekistonning “Raqamli O‘zbekiston - 2030” strategiyasi ham davlat va iqtisodiyot tarmoqlarida raqamli yechimlarni kengaytirish yo‘nalishini belgilaydi. Mazkur sharoitda asosiy muammo texnologik tashabbuslarning alohida-alohida amalga oshirilishi, loyihalar portfeli bilan strategik maqsadlar o‘rtasidagi uzilish va innovatsiya natijalarini o‘lchashdagi qiyinchiliklardan iborat.

Tadqiqot maqsadi - raqamli transformatsiya sharoitida loyiha boshqaruvi va innovatsiya integratsiyasining asosiy mexanizmlarini aniqlash hamda tashkilotlar uchun qo‘llash mumkin bo‘lgan konseptual modelni taklif etish. Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni qiyosiy tahlil qilish, tizimli yondashuv va konseptual modellashtirish usullaridan foydalanildi. Keltirilgan model empirik sinovdan o‘tgan natija emas, balki amaliyotda tekshirilishi mumkin bo‘lgan mualliflik taklifidir.

Asosiy qism

Vial [2] raqamli transformatsiyani raqamli texnologiyalar ta’sirida tashkilotning qiymat yaratish yo‘llarini o‘zgartiruvchi jarayon sifatida izohlaydi. Bu yondashuvga ko‘ra, raqamlashtirishning muvaffaqiyati dasturiy mahsulotni xarid qilish bilan emas, balki uni boshqaruv va operatsion jarayonlarga integratsiyalash bilan belgilanadi. PMI standartida esa loyihalar natijasi manfaatdor tomonlar uchun qiymat yaratish bilan bog‘lanadi. Demak,

raqamli tashabbuslarning ustuvorligi texnik murakkablikka emas, strategik foyda va foydalanuvchi ehtiyojiga qarab belgilanishi lozim. Innovatsiyani loyihalar orqali boshqarishda ikki xil mantiq uyg‘unlashadi: an’anaviy boshqaruv xarajat, muddat va resurs intizomini ta’minlaydi; moslashuvchan yondashuv esa noaniqlik sharoitida gipotezalarni tez sinash, foydalanuvchi fikrini olish va yechimni takomillashtirishga imkon beradi. Agile Manifesto [4] tamoyillari aynan o‘zgarishga javob qaytarish va hamkorlikni kuchaytirishga urg‘u beradi. Shu bilan birga, barcha loyihalarga bir xil Agile usulini tatbiq etish to‘g‘ri emas: infratuzilma yoki normativ talablari qat’iy tashabbuslarda gibrid boshqaruv samaraliroq bo‘lishi mumkin.

Mualliflik taklifi sifatida integratsiya modeli besh bosqichni qamrab oladi: strategik muammoni va kutilgan qiymatni aniqlash; innovatsion g‘oyalarni saralash va portfelga kiritish; minimal ishlaydigan yechim yoki pilot loyihani sinash; ma’lumotlar asosida natijalarni baholash; muvaffaqiyatli yechimni masshtablash va tashkilot jarayonlariga kiritish. Har bir bosqichda loyiha rahbari, biznes buyurtmachisi, IT mutaxassisi va yakuniy foydalanuvchi o‘rtasida aniq mas’uliyat taqsimlanishi zarur.

1-jadval. Loyiha boshqaruvi va innovatsiya integratsiyasini baholash mezonlari

Mezon	Ko‘rsatkich	Boshqaruvdagi ahamiyati
Strategik moslik	Strategik maqsadga bog‘langan loyihalar ulushi, %	Portfelni ustuvorlashtirish
Ijro samaradorligi	Muddat va budjetdan og‘ish, %	Resurs va xatarlarni nazorat qilish
Innovatsion faollik	Pilotdan joriy etishga o‘tgan g‘oyalar ulushi, %	G‘oyaning amaliy qiymatini tekshirish
Foydalanuvchi qiymati	Qoniqish darajasi va foydalanish faolligi	Natijani talab bilan solishtirish
Raqamli yetuklik	Avtomatlashtirilgan jarayonlar ulushi, %	Transformatsiya ko‘lamini baholash

Jadvaldagi ko‘rsatkichlar universal normativlar emas; tashkilot sohasi, loyiha turi va ma’lumotlarning mavjudligiga qarab bazaviy qiymat hamda maqsadli chegaralar alohida belgilanadi. Masalan, pilot loyihalarning ko‘pligi innovatsion muvaffaqiyatni avtomatik anglatmaydi: ular foydalanuvchi qiymati va iqtisodiy samara bilan birgalikda baholanishi kerak. Integratsiyaning tashkiliy sharti - yagona loyiha portfeli va ma’lumotlar boshqaruvi qoidalarini shakllantirishdir. Raqamli panel orqali muddat, xarajat, xatar va natija

ko‘rsatkichlarini muntazam kuzatish qarorlar shaffofligini oshiradi. Biroq ma’lumot sifati past bo‘lsa yoki xodimlarning raqamli kompetensiyasi yetishmasa, platformaning o‘zi kutilgan samarani bermaydi. Shu bois texnologik investitsiya o‘qitish, jarayonlarni qayta loyihalash va axborot xavfsizligi bilan birga olib borilishi zarur.

Xulosa

Raqamli transformatsiya sharoitida loyiha boshqaruvi va innovatsiya integratsiyasi strategik maqsadlarni amaliy, o‘lchanadigan natijalarga aylantirish imkonini beradi. Tahlil asosida uchta xulosa ilgari suriladi: birinchidan, innovatsion tashabbuslar alohida IT vazifasi emas, tashkilot portfelining tarkibiy qismi bo‘lishi kerak; ikkinchidan, noaniqlik darajasiga mos ravishda an’anaviy, moslashuvchan yoki gibrid boshqaruv tanlanishi lozim; uchinchidan, samaradorlik faqat muddat va budjet bilan emas, foydalanuvchi qiymati hamda yechimning joriy etilishi bilan o‘lchanishi zarur. Taklif etilgan besh bosqichli modelni kelgusida muayyan tashkilot loyihalari misolida sinovdan o‘tkazish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF–6079-son Farmoni. “Raqamli O‘zbekiston - 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida. Lex.uz.
2. Vial G. Understanding digital transformation: A review and a research agenda. The Journal of Strategic Information Systems. 2019. Vol. 28(2). P. 118–144. DOI: 10.1016/j.jsis.2019.01.003.
3. Project Management Institute. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide). 7th ed. PMI, 2021.
4. Beck K. et al. Manifesto for Agile Software Development. 2001. https://agilemanifesto.org/
5. OECD/Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. 4th ed. OECD Publishing, 2018. DOI: 10.1787/9789264304604-en.